

CzF.-reflexiók

Balázs Géza - 2014. 08. 27.

Egy 19. századi monumentális nagyszótár: értelmező és etimológiai szótár, amelyet azóta sem követett hasonló. S amelyet már megszületésekor durván támadtak, majd elhallgattak, s csak mostanság kezdenek újrafelfedezni. Nem a szótár kritika nélküli elfogadásáról van szó, hanem arról, hogy megközelítésmódja, módszere sok tekintetben mai, modern kutatások úttörője volt. A másik jellemzője az ún. belhasonlítás, amely a magyar nyelv megközelítésének, felépítésének másfajta megközelítését, logikáját adja, ez pedig az ún. gyökelmélet. A konferencián elhangzott, voltaképpen minden nyelvben vannak gyökök (tovább már nem elemezhető elemi formák, amelyek viszont családokat alkotnak), de a magyar nyelvben egy eddig jórészt feltáratlan, régi, nagy rendszer rejlik. Ennek tudományos megközelítése a cél – nem pedig a hangalaki-értelmi rokonítások erőltetése (ami leginkább zajlott eddig CzF.-ügyben).

Mi újat hozott a harmadik CzF.-konferencia? Meglepő újdonság volt, hogy a téma iránt már nemcsak az 50+ korosztály érdeklődik, hanem egy új, fiatal nyelvészgeneráció is. Még nagyobb meglepetést okozott, amikor Hujber Szabolcs előadására bevonult 40 középiskolás – s ekkor még a csilláron is lógtak a Petőfi Irodalmi Múzeum Vörös-termében. Újdonság volt a szótár történetének sokoldalú körüljárása mellett CzF.-ék módszerének a legújabb tudományos diszciplínákkal való alátámasztása. Ebben kétségtelenül Kövecses Zoltán kognitív nyelvészeti elemzése volt a legnagyobb hatású: Az „es” gyök megközelítése kapcsán fölhívta a figyelmet a fogalomkörök ilyesféle

megközelítésére – sőt nemzetközi összevetésének lehetőségére. Balázs Géza nemcsak a hálózat kutatás, hanem az alakzat kutatás által is igazolhatónak vélte Czuczorék módszerét. Horváth Katalin rámutatott a nomenverbumok etimológiai továbbvezetésére, Pomozi Péter pedig a történeti és területi variánsok időbeliségének a problematikájára (amelyet a CzF. rugalmasabban kezel, mint a későbbi etimológusok).

Kiss Gábor szerint is a CzF. kincsesbánya: 3200 közmondás van benne, s az L és M betűseket ki is gyűjtötte a konferencia résztvevőinek. Molnár Zsolt és Molnár Cecília szerint a CzF.

tudástár – és azt kívánták bizonyítani, hogy mennyiben a magyar gondolkodás logikáját képviseli. Molnár Cecília bemutatta, hogy a CzF. alapján miként újítja meg a nyelvtanoktatást: első osztályban a betűk tanítása helyett a hangok „értelmezésére” helyezi a fő hangsúlyt, ettől a gyerekek számára sokkal élvezetesebb az óra.

Jelen számunkban olyan előadások írásos anyagát adjuk közre, amelyek távolabbról „reflektálnak” a CzF.-re.

Pölcz Ádám a CzF. történetének filológiát adja, Hujber Szabolcs az első legnagyobb támadó Hunfalvy Pál portréját, valamint a vele kapcsolatos mai, akár internetes reflexiókat. Minya Károly a szóelvonás mai fogalmának finom kritikáját adta – s itt ismét CzF.-ék helyes módszerét támasztja alá.

A nyelvészeti reflexiót sorát a néprajziak követik. Magyarai Sára az udvar és a kert fogalomkörének a népi tudatban lévő képét vázolta fel, Molnár Gergely a CzF. néprajzi értékeit veszi számba.

Eddigi CzF.-publikációk:

1. konferencia: Életünk 2011/3-4. szám.
2. konferencia: Horváth Katalin szerk.: II. Czuczor-Fogarasi-konferencia. Magyar Művészeti Akadémia konferenciafüzetek, 2. MMA, Budapest, 2013.
3. konferencia: E-nyelv Magazin, 2014/2. és E-nyelv Magazin, 2014/3.

Nincs hozzászólás!

Your Email address will not be published.

Comment

Name*

Email*

- Save my name, email, and website in this browser for the next time I comment.

Hozzászólás küldése

This site uses Akismet to reduce spam. [Learn how your comment data is processed.](#)

© 2025 e-nyelvmagazin.hu. All rights reserved.